

Catalunya i Escòcia: les set diferències

written by Joan Fonollosa | 5 de juliol de 2022

Els catalans ens emmirallem sovint amb Escòcia en comparar el nostre procés cap a la independència amb el seu. Certament, són dos processos paral·lels i simultanis, i és probable que acabin igual: amb la independència; però per sota d'aquesta aparença hi ha profundes diferències que els fan molt diferents. En aquest article em proposo, com en el conegut passatemps, esbrinar set diferències principals.

1. El nom de la cosa

Comencem per una diferència molt important que, tot i ser evident, sovint s'ignora.

La reina Elisabet usa habitualment i amb tota naturalitat els títols de Reina d'Anglaterra i de Reina d'Escòcia; el seu homòleg nostrat no fa servir mai els títols que nominalment ostenta de rei de Castella, de Lleó, d'Aragó, de València... i encara menys Comte de Barcelona: ell és el rei d'Espanya, pronunciant-ho amb una *p* i una *ñ* ben fortes, si pot ser. En canvi, no existeix un títol de reina de Britània.

Recordem que tant Britània com Hispània són dos noms d'origen romà amb un significat purament geogràfic; però mentre que Britània sí que va ser una província de l'imperi, Hispània mai no va tenir cap significat administratiu i encara menys polític.

Comencem per dir les coses pel seu nom: Espanya és el nom que els castellans donen al seu imperi. Perquè resulta que els castellans es creuen amb el dret i fins i tot l'obligació d'unificar sota el seu mandat aquesta península: és, en paraules de José Antonio, "una unidad de destino en lo universal".

És una dèria que els ve de lluny: ja el 1085 el rei castellà Alfons VI després de conquerir el regne andalusí de Toledo (Toledo!) va adoptar el títol d'*Imperator totius Hispanie*: "Emperador de tota Espanya", com si el seu regne s'estengués a tota la península, quan amb prou feines en cobria un terç.

En canvi, als anglesos no els ha passat mai pel cap una idea semblant. I quan ha calgut inventar-se un nom per a la unió, s'han empecat el més neutre possible: Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda (amb l'afegit del Nord des de la independència irlandesa). Per això un escocès s'ofendrà si li dius anglès però acceptarà amb gust l'adjectiu britànic: com si a nosaltres ens molestéssim si ens diguessin castellans, però no ens fes res ser espanyols; de fet aquest és el somni que ha alimentat majoritàriament el catalanisme durant un segle i mig, des de la Renaixença fins al 2010 més o menys.

2. La democràcia

Aquesta és probablement la diferència més evident avui en dia: el concepte de democràcia que tenen uns i altres. Anglesos i escocesos comparteixen sense cap escletxa els valors democràtics, uns valors que els catalans també compartim. De fet, la Carta Magna, el document fundacional de la democràcia anglesa, està inspirat en molts aspectes en institucions catalanes anteriors.

Als castellans, en canvi, això de la democràcia els cau molt lluny. Com va dir el ministre franquista Girón de Velasco, és "una mania extranjera". El seu estat natural és l'autoritarisme; sigui un rei absolut o una dictadura militar aquest és per a ells l'ordre natural de les coses: "la ley es lo que manda el rey". Quaranta anys després de la mort del dictador, la seva herència segueix ben viva i no tinc cap dubte que si es presentés a unes eleccions les guanyaria.

Les conseqüències d'això són evidents: comparar com van entomar el problema Cameron i Rajoy és prou esclaridor, per no

parlar de la repressió que patim, inimaginable a Escòcia. De fet, la negativa de Boris Johnson a permetre un segon referèndum és vista més aviat com una altra excentricitat del personatge que com una cosa natural, fins i tot a Londres.

3. L'origen de la unió

Anglaterra i Escòcia han tingut al llarg de la història les seves trifulgues dinàstiques, com les vam tenir nosaltres amb Castella. Però l'origen formal de la situació actual és molt diferent: mentre que un Parlament escocès va votar lliurement la unió amb Anglaterra, les darreres Corts catalanes celebrades van votar l'exclusió permanent de la casa de Borbó del comtat de Barcelona.

La unió britànica es basa, doncs, en un pacte entre iguals, mentre que en el nostre cas és el resultat de dues guerres, el 1714 i el 1939. Per això, de tant en tant, se li escapa a algú allò del "derecho de conquista". En realitat això no és més que el resultat natural per a ells de la nostra mania de no admetre la seva obligació esmentada al punt anterior.

Per tant, mentre el nostre cas és clarament un problema de descolonització, en el cas escocès es tracta de revisar la vigència d'un pacte entre iguals, un dret que sempre té qualsevol part. De fet, la senyora Sturgeon ja ha avisat que si el govern anglès es nega a permetre el referèndum, la unió haurà deixat de ser voluntària.

4. La llengua i la cultura

La llengua té per a nosaltres una importància cabdal: com la va definir Prat de la Riba, és el nervi de la nació: destruir la nostra llengua és destruir la nostra nació i per això l'ataquen tant. Així doncs, la cultura és un element fonamental en el nostre cas: des de la nostra riquíssima tradició literària que es remunta a l'edat mitjana, fins a manifestacions que Castella mai ha volgut seves com el pa amb tomàquet o els castellers per esmentar-ne només dues.

Els escocesos, en canvi, han assumit completament la llengua anglesa: el seu idioma, el gaèlic, és més un símbol que una realitat. De fet, hi ha una bona nòmina d'escriptors escocesos que escrivien en anglès: només per posar un nom Arthur Conan Doyle, el pare de Sherlock Holmes, era escocès. Ni uns ni altres no tenen cap problema amb això, com no el tenen els anglesos amb el kilt, la gaita o el whisky: les qüestions culturals són irrellevants en aquest debat.

5. L'economia

Aquesta és una diferència claríssima que ho condiciona tot molt més del que ens pensem. Escòcia és un territori més pobre que Anglaterra i, per tant, mai no ha tingut cap mena de dèficit fiscal; fins avui dia ha estat i és una economia subsidiada. Només la perspectiva de l'explotació dels jaciments petrolífers del mar del Nord pot fer-li fer un salt important i, de fet, un dels arguments anglesos contra la independència d'Escòcia és que fins ara han rebut la solidaritat dels anglesos i ara que sembla que podran ser ells qui haurien de ser-ho aviat, volen marxar.

La comparació amb el nostre cas, doncs, és sagnant. Només cal dir que hi ha seriosos dubtes de la viabilitat econòmica d'Espanya si Catalunya s'independitza.

6. La geografia

Darrere de tot això hi ha una raó que en el fons és la causa última de tot plegat: la geografia. Cada nació té la seva història, però aquesta història és condicionada per la geografia del lloc on la nació ha nascut; això influeix i molt en el tarannà de la nació i també en els fets viscuts al llarg de la seva història.

Tant la península Ibèrica com les illes britàniques són uns accidents geogràfics clars, capaços de generar fàcilment uns sentiments d'unitat que es poden traduir (o no) al terreny polític. Però les nacions que les habiten ho viuen de manera

molt diferent.

D'entrada, Anglaterra va ser al seu dia molt més romanitzada que Escòcia; van ser els romans qui van fixar la frontera tradicional entre les dues: l'anomenada frontera d'Adrià. En canvi, en el nostre cas és al revés: el centre de la península mai no va ser per a Roma més que un territori més o menys bàrbar mig despoblat i on es van endinsar poc, tard i malament. Les tres províncies romanes miraven a la costa: Tarraconense, bàsicament la costa mediterrània i vall de l'Ebre; Bètica, al sud, i Lusitània a la costa atlàntica. Per tant, mentre que la nació dominant a les illes és més romanitzada que la dominada, al nostre cas és a l'inrevés.

A més, tota la història d'Anglaterra des d'aleshores ha estat en contacte continu amb el continent: durant molts segles nobles anglesos tenien territoris a l'actual França i al revés, mentre els escocesos n'estaven molt més aïllats. De fet, anglesos i francesos es van fer un munt de guerres durant tota l'edat mitjana.

Aquí les coses van anar exactament al revés: Catalunya és un fruit de l'imperi carolingi i ha estat en contacte tant amb la Mediterrània com amb els territoris al nord del Pirineu on, de fet, hi ha una part de Catalunya que Castella mai no ha reconegut com a seva exactament per aquesta raó: perquè és fora de la península. Castella estava capficada amb la seva idea imperial: amb l'avenç cap al sud primer i amb Amèrica després. Europa, entesa com una unitat històrica i cultural no ha estat mai una prioritat en la seva mentalitat fins al punt que estic segur que si es veuen forçats a deixar la UE per no haver de reconèixer la independència de Catalunya, no dubtaran ni un segon a fer-ho.

i 7. El passat colonial

Tant Anglaterra com Castella han tingut un imperi i l'han perdut. Però les lliçons que uns i altres n'han tret d'aquest

passat colonial són diametralment oposades. Tots dos van reaccionar de la mateixa manera al començament: fent la guerra. Així va ser, per exemple en el cas dels anglesos als Estats Units i fins i tot d'Irlanda en el primer terç del segle XX. Però des d'aleshores n'han après molt, de manera que tot i que formalment l'imperi ja no existeix, la Commonwealth és una mena de succedani que no té res a veure amb una hispanitat que, per dir-ho suau, no cau gaire bé al sud del Ríó Grande. En canvi, la reina Elisabet encara és formalment la cap d'Estat a Austràlia i Nova Zelanda i ho va ser fins no fa gaire del Canadà. Per no parlar de la permanent amistat amb els EUA.

Per tant, l'enfocament és diametralment oposat: per a Anglaterra la marxa d'Escòcia seria una pèrdua de territori i en conseqüència de poder i potser de prestigi, però es dona per fet que en la inevitable negociació segur que trobarien la fórmula perquè això no tingués conseqüències massa greus, mentre que per a Castella la independència de Catalunya és com si els arrenquessin sense anestèsia el queixal del seny, un queixal que saben que perdrien per sempre, exactament per aquestes mateixes raons.

Probablement és per això que mentre Anglaterra és encara una nació forta i que funciona raonablement bé, Castella està en un procés de degradació imparable.